

Brüsszel, 2021. november 10.
(OR. en)

13196/1/21
REV 1

COH 59

FELJEGYZÉS

Küldi:	az elnökség
Címzett:	az Állandó Képviselők Bizottsága/a Tanács
Tárgy:	A kohéziós politikai programoknak a helyreállításhoz, a versenyképes fenntarthatósághoz, a zöld és digitális átálláshoz, a rezilienciához és a gazdasági, társadalmi és területi kohézióhoz való hozzájárulása – kihívások és lehetőségek az elkövetkező években = Irányadó vita

Az Általános Ügyek Tanácsának a kohéziós politikának szentelt, november 18-án tartandó ülésén a kohéziós politikával foglalkozó miniszterek felkérést kapnak arra, hogy – az e feljegyzés mellékletében foglalt elnökségi dokumentum alapján – nyújtsanak további szakpolitikai iránymutatást a következőre vonatkozóan: a kohéziós politikai programoknak a helyreállításhoz, a versenyképes fenntarthatósághoz, a zöld és digitális átálláshoz, a rezilienciához és a gazdasági, társadalmi és területi kohézióhoz való hozzájárulása – kihívások és lehetőségek az elkövetkező években.

Háttéranyag – ÁÜT (Kohézió), 2021. november 18.***A kohéziós politikai programoknak a helyreállításhoz, a versenyképes fenntarthatósághoz, a zöld és digitális átálláshoz, a rezilienciához és a gazdasági, társadalmi és területi kohézióhoz való hozzájárulása – kihívások és lehetőségek az elkövetkező években*****A kihívások**

Az elmúlt évtizedek során – a GDP-szintek számottevő konvergenciája mellett – Unió-szerte csökkentek a regionális egyenlőtlenségek. Ugyanakkor a 2008-as gazdasági és pénzügyi válság hatása miatt az azóta elért haladás egyenetlen, emellett pedig a Covid19-válság újabb fennakadásokat eredményezett. Miközben például a keleti tagállamokban továbbra is töretlen maradt a konvergencia, addig az EU déli részének számos közepes jövedelmű régiója, valamint az északnyugati tagállamok néhány ilyen régiója inkább lemaradt az Unióhoz képest, ami azt bizonyítja, hogy a haladás a visszajára is fordulhat.

A kohéziós politika számos ilyen egyenlőtlenség csökkentéséhez nyújtott tekintélyes hozzájárulást. A bizottsági szolgálatok becslése szerint a 2014–2020 közötti időszakra szóló kohéziós politikai programok jelentős hatást gyakoroltak az egy főre jutó GDP-re – különösen a kevésbé fejlett régiókban, amelyekben így további 2,6%-os növekedés várható. Az előrejelzések szerint a leggazdagabb és a legszegényebb – az Unió népességének tíz–tíz százalékát képviselő – régiók között 3,5%-kal csökken majd a különbség.

A Covid19-világjárvány egy sor, korábban elképzelhetetlen kihívást idézett elő az EU általános területi kohéziója terén. Noha a Covid19-világjárvány történései egyelőre túl frissek ahhoz, hogy teljes mértékben ki lehessen értékelni azoknak uniós régiókra gyakorolt hatását, a kezdeti becslések szerint az EU déli régiói szenvedik majd el a legtöbb negatív hatást: különösen azok, ahol a hozzáadott érték nagy részét a kereskedelem, a szálláshely-szolgáltatás és a szállítás teszi ki.

Az EU gazdasága már a Covid19-válság előtt is számos hosszú távú strukturális kihívással nézett szembe. Ezek némelyike az elkövetkező évek során még égetőbbé válik. Ilyen különösen gyors ütemben idősödő társadalom, amely miatt végül csökkenni fog a munkaerő-kínálat, ezáltal pedig az Unió növekedési potenciálja. A gyenge termelékenység-növekedés továbbra is hátráltatja a növekedést, a digitális átállás terén pedig az EU elmarad Kínától és az Egyesült Államoktól. A gazdasági növekedést az alacsonyabban képzett munkaerő is visszafogja, megnehezítve a termelékenység terén való felzárkózást. Végül, de nem utolsósorban pedig az éghajlatvédelmi átállás – amely területileg egyenetlen hatást fejt ki – jelentős társadalmi és gazdasági költséggel jár majd.

Az EU régiói nem csupán az e kihívásokkal szembeni sebezhetőség, hanem az azok kezelését szolgáló felkészültség tekintetében is egyenetlen képet mutatnak. Ez az elkövetkező években egyre növekvő egyenlőtlenségekhez vezethet. A jelenlegi népességfogyás például elsősorban az EU keleti régióit, illetve néhány déli területét érinti. A klímasemleges gazdaságra való átállás negatívan hat majd a bányászati és kitermelési tevékenységektől, valamint a nagy szén-dioxid-kibocsátású és energiaigényes iparágaktól erősen függő területekre – alátámasztva az igazságos átmenet mechanizmus létrehozása mögött meghúzódó okokat. A szén-dioxid- és energiaárak emelkedése is várhatóan a peremterületeket fogja sújtani azáltal, hogy hatására megemelkednek e régiók belső piachoz való kapcsolódásának költségei.

A vidéki térségek általában különösen sérülékenyek. Népességük átlagéletkora máris magasabb, mint a kisvárosok, elővárosok és nagyvárosok lakosságáé. Amennyiben ezekhez a demográfiai tendenciákhoz hozzáadódik a konnektivitás hiánya, az infrastruktúra és a termelékenység terén fennálló kihívások, valamint a közszolgáltatásokhoz – többek között az oktatáshoz és a gondozáshoz – való korlátozott hozzáférés, az hozzájárulhat ahhoz, hogy a vidéki térségek lakó- és munkahelyként kevésbé vonzóvá váljanak.

Ezért tehát kulcsfontosságú, hogy megerősödjön az EU regionális gazdaságainak rezilienciája és javuljon az aszimmetrikus sokkokkal szembeni reagálóképességük. E téren a világjárvány világossá tette azt, hogy a csupán néhány feldolgozóipari vagy tercier szektortól erősen függő régiók különösen sérülékenyek. Szükségessé válik a regionális gazdasági tevékenységek további diverzifikálása az intelligens szakosodási stratégiák mentén, az oktatásba és az egész életen át tartó tanulásba való beruházás, valamint az – időtálló – gazdasági növekedés hajtóerőinek folyamatos támogatása.

A lehetőségek

Annak érdekében, hogy az elkövetkező években szembe lehessen szállni az említett kihívások eddig nem tapasztalt együttállásával, a társjogalkotók a Next Generation EU erőforrásainak és a 2021–2027-re szóló többéves pénzügyi keretnek az ötvözésével megvalósuló, nagyszabású finanszírozási támogatási csomagot hagytak jóvá. A rendelkezésre álló kiegészítő eszközök megfelelő ötvözése és a hatékony koordinációs mechanizmusok képessé teszik a tagállamokat arra, hogy maximalizálják a 2014–2020-as kohéziós finanszírozás fennmaradó részéből, a REACT-EU kezdeményezéséből, a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszközből, valamint az új 2021–2027-es kohéziós politika előirányzataiból – köztük az Igazságos Átmenet Alap által nyújtott finanszírozásból – származó előnyöket. Az eszközök ily módon történő ötvözése révén a tagállamok reziliensebbé és a jövő kihívásaira felkészültebbé tehetik gazdaságukat és társadalmukat, egyúttal pedig a zöld és digitális átálláshoz is hozzájárulhatnak.

Az EU egészének erősebbé és reziliensebbé tétele azonban csak úgy lesz hatékony, ha egy embert, egy régiót sem hagy hátra. A szolidaritás e beépített biztosítása híján fennáll annak kockázata, hogy a növekedés egyenetlenül, illetve nem fenntarthatóan zajlik, valamint hogy megrendül a demokráciába, az európai értékekbe és magába az európai projektbe vetett bizalom.

Ennek érdekében kulcsfontosságú az olyan „magukra hagyott térségek” helyzetének rendezése, ahol a globalizáció és a technológiai fejlődés dezindusztrializációt, környezetkárosodást és az „alacsony képzettség csapdáját” idézhette elő. Hasonlóan fontos megerősíteni a kisebb városok szerepét, hogy a szomszédos vidéki térségeket támogató regionális központokként működhessenek; hogy hozzáférést biztosíthassanak egy sor köz- és magánszolgáltatáshoz; valamint hogy új gazdasági távlatokat nyithassanak a kevésbé fejlett régiók és a peremterületek előtt. Ehhez szükséges a vidéki térségek természeti értékeire épülő lehetőségek feltárása is: ilyenek különösen – többek között – a megújuló energia, a biogazdaság, a fenntartható élelmiszertermelés és -feldolgozás vagy a turizmus céljára fordítható természeti erőforrások. A felsorolt kihívások sikeres leküzdésének fő hajtóerői – az erős helyi közösségek összefüggésében – a jobb konnektivitás, a gazdasági tevékenységek erősebb diverzifikációja, valamint a környezeti, társadalmi és az éghajlatváltozás hatásaival szembeni fokozottabb reziliencia.

A kohéziós politika irányítási modelljének mindig is sarokkövét jelentette az olyan helyi alapú politikák támogatása, amelyek testreszabott területfejlesztési stratégiákon alapulnak és hatékony partnerségi mechanizmusokban gyökereznek. Mindemellett azonban hatékony koordinációs mechanizmusokra van szükség a többi uniós eszközzel – például a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszközzel – is, amelyek eltérő célokat szolgálnak és különféle megvalósítási módokat alkalmaznak.

Megvitatandó kérdések

- Hogyan ötvözhető a kohéziós politika más uniós eszközökkel annak érdekében, hogy tovább csökkenjenek a fejlettségbeli egyenlőtlenségek, valamint közép- és hosszú távon javuljon a reziliencia?
 - Hogyan kezelhetők megfelelően az egyes régiók eltérő szükségletei, illetve hogyan hozható közelebb a kedvezményezettekhez és a polgárokhoz az uniós pénzeszközök végrehajtása?
-